ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਤਕ (ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ)

ਭਾਈ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ *ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਤਕ* ਅਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ ਤੇ ੧੮੭੬ ਈ: ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਸ਼ਤਕ (ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ)

ਸਤਿਗੁਰ ਦਸ ਤਨ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ, ਪਾਦ ਪਦਮ ਪ੍ਰਣਾਮ
ਦੁਰਗਾ ਦੁਰਗਤਿ ਹਾਰਣੀ, ਬੰਦਉਂ ਪੰਥ ਲਲਾਮ।੧।
ਸੁਧਾ ਸਰੋਵਰ ਧਰਾ ਮਧ, ਜੋ ਬਿਕੁੰਠ ਕੋ ਰੂਪ
ਬੰਦਉਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਕਉ, ਰੂਪ ਵੈਰਾਟ ਅਨੂਪ।੨।
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਗੁਰ, ਤਾਂ ਕੋ ਕਾਰਨ ਰੂਪ
ਲੱਛਣ ਫਲ ਰਹਿਤ ਕਹੋਂ, ਕਰਉਂ ਸਹਾਇ ਅਨੂਪ।੩।
ਨਹਿ ਬੁੱਧਿ ਬਲ ਚਾਤੁਰਯਤਾ, ਸ੍ਰਤਿ ਆਗਮ ਕੋ ਸਾਜ
ਸਰਣ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੈ, ਲਾਜ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼।੪।
ਭੂਲ ਚੂਕ ਖਿਮੀਅਹੁ ਗੁਨੀ, ਲਖਿ ਮੁਹਿ ਬਾਲ ਅਜਾਨ
ਸੁਤ ਮੁਖ 'ਚੋਚੀ' ਸੁਨ ਪਿਤਾ, ਰੋਟੀ-ਦੇਤ ਸੁਜਾਨ।੫।
ਇਕ ਦਿਨ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰ ਨਿਕਟ, ਸਿਖਨ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨ
ਇੰਦ੍ਰਪ੍ਰਸਤ ਮਧ ਸ਼ਾਹ ਭੈ, ਸਭ ਸਿਖ ਨਾਠੇ ਚੀਨ।੬।
ਨਉਮੇ ਗੁਰ ਸਿਰ ਖੋਜ ਹਿਤ ਪੂਛੈ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੋਇ
ਨਾਹਿ ਪਛਾਨ ਪਰੇ ਕਛੂ, ਸੁਨ ਬਡ ਬਿਸਮੀ ਹੋਇ।੭।
ਭੁਜ ਊਚੀ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋਂ ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਧਰ ਚਾਹਿ
ਐਸੋ ਪੰਥ ਬਨਾਵਹੂੰ, ਲੁਕੈ ਨ ਲਾਖੋਂ ਮਾਹਿ।੮।
ਚੋਟੀ ਮੱਧ ਕਪਰਦਨੀ, ਸੂਧੇ ਸ਼ਮਸ੍ਰ ਪਾਗ
ਚੰਡਿ ਤੇਜ ਮਸਤਕ ਲਸੈ, ਜਿਮ ਕਪੋਤ ਮੈਂ ਬਾਜ਼[1]।੯।
ਕਾਕਨ ਮੱਧ ਮਰਾਲ ਜਿਮ, ਜੈਸੇ ਮ੍ਰਿਗ ਮੈਂ ਸਿੰਘ
ਤੈਸੇ ਮੱਧ ਵਰਣਾਸ੍ਰਮ ਮੇਂ, ਏਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ ਸਿੰਘ।੧੦।
ਇਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ, ਕਰੀ ਭਗਵਤੀ ਸੇਵ
ਲੈ ਵਰ ਪੰਥ ਰਚਯੋ ਸੁਭਗ, ਸਭ ਦੇਵਨ ਕੋ ਦੇਵ।੧੧।
ਪਿਤਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ, ਮਾਤ ਚੰਡਿਕਾ ਜਾਸ
ਹਿੰਦ ਤੁਰਕ ਕਰੇ ਪੈਰ ਸਮ, ਸੀਸ ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ।੧੨।
ਪੰਚ ਤਤ ਮੈਂ ਈਸ ਮਿਲ, ਕੀਨੋ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਤਿਮ ਗੁਰ ਪੰਚੋਂ ਸਿੰਘ ਮਿਲ, ਕੀਓ ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ।੧੩।

---

੧. ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ—ਜਿਮ ਉਜਾਰ ਮੈਂ ਬਾਗ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਹਰੀ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗੁਨ ਖਾਨ
ਮੁਹਕਮ ਹਰਿ ਹਿੰਮਤ ਹਰੀ, ਪੰਚ ਪਿਆਰੇ ਮਾਨ।੧੪।
ਕੌਤਕ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੀਏ ਕਿਤਕ, ਪਾਂਚਉ ਪਾਂਡਵ ਸੰਗ
ਤਿਮ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਂਚ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰਸੰਗ।੧੫।
ਪਾਂਚੋਂ ਗਿਆਨੇਂਦ੍ਰੈ ਸਹਿਤ, ਖਿਲੇ ਜੀਵਾਤਮ ਖੇਲ
ਤਿਮ ਪਾਂਚੋ ਪਿਆਰੇ ਯੁਕਤ, ਕੀਯ ਗੁਰ ਕੌਤਕ ਕੇਲ।੧੬।
ਇਨ ਤੇ ਮਿਲ ਮੁਕਤੇ ਭਏ, ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਯੋ ਬਿਅੰਤ
ਰਘੁਪਤਿ ਸੋਂ ਕਪਿ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸੋਂ, ਜਾਦਵ ਭਏ ਅਨੰਤ।੧੭।
ਕੱਛ, ਕੇਸ, ਕੰਘਾ, ਕਰਦ, ਕਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਪੰਥ
ਜਤੀ ਭਰੋਸ ਵਿਚਾਰਨਾ, ਪ੍ਰੀਤਿ ਦਾਨ ਰਿਪੁ ਮੰਥ।੧੮।
ਬਾਹਰ ਭੀਤਰ ਚਿੰਨ੍ਹ ਏ, ਸੁਨਹੁ ਸੰਤ ਮਨ ਲਾਇ
ਸ਼ਬਦ, ਸੇਵ, ਸਤਿਸੰਗ ਸੱਚ ਸੱਸੇ ਧਰੇ ਬਨਾਇ।੧੯।
ਕੁੜੀਮਾਰ ਕੁਮਤੀ ਕੁਟਿਲ, ਕੂੜੇ ਕੱਚੇ ਕਿਰਾੜ
ਇਨਕੋ ਸੰਗਿ ਨ ਕੀਜੀਏ, ਗੋੜੈ ਬੋਹਥ ਚਾੜ੍ਹਿ।੨੦।
ਭਰਮੀ ਸੰਗਤਿ ਭੂਤਨੀ, ਭੱਦਣੀ ਅਉਰ ਮਸੰਦ
ਸ੍ਾਂਵਗ, ਸਿਰ ਚੋਟੀ ਬਿਨਾ, ਇਸ ਤਜਿ ਲਹੋ ਅਨੰਦ।੨੧।
ਸੂਹਾ ਜੂਠਾ ਮੀਣੀਆ, ਧੀਰਮਲੀ ਮਨ ਮੰਤ
ਤੁਰਕ ਤਮਾਕੂ ਤੁਰਕਣੀ, ਕੁੱਠਾ ਤਜਹੁ ਕੁਮੰਤ।੨੨।
ਕਲਗੀਧਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ, ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਨੰਦ ਲਾਲ
ਜੋ ਆਵਹਿ ਮੁਹਿ ਪੰਥ ਮੈਂ, ਤਿਨ ਕੋ ਕਰਉਂ ਨਿਹਾਲ।੨੩।
ਰਹਿਤਵਾਨ ਕੇ ਸੰਗਿ ਮੈਂ, ਰਾਖਾ ਰਹੌਂ ਹਮੇਸ਼
ਕਾਲ ਜਾਲ ਸੰਕਟ, ਕਸ਼ਟ ਤਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਨਹਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼।੨੪।
ਸ੍ਰੀ ਲਵ ਧੰਨਾ ਸੈਣ ਜੀ, ਬੰਧਕ ਨਾਮ ਸੁਦੇਵ
ਇਹ ਪੰਚੋਂ ਪਿਆਰੇ ਭਏ, ਲੈ ਆਇਸ ਗੁਰਦੇਵ।੨੫।
ਦਸ ਗੁਰ ਦੁਰਗਾ ਹਨੂਮਤ, ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਸਹਾਇ
ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੁਇ ਖਾਲਸੇ, ਰੱਖਿਆ ਕਰੈਂ ਬਨਾਇ।੨੬।
ਸੁਨੋ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਰਹਿਤ, ਪੁਨ ਧਾਰੋ ਚਿਤ ਮਾਹਿ
ਜਨਮ ਮਰਣ ਨਹਿ ਪਾਵਹੋਂ, ਸੁਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਬਚ ਚਾਹਿ।੨੭।
ਦੁਸ਼ਟ ਦਾਰਨ ਹੁਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ, ਮਾਰੇ ਬੇਲ ਸੁਬੇਲ
ਸਿੰਘ ਖਾਲ ਕੋ ਝਾੜ ਕੈ, ਕੌਤਕ ਕੀਨ ਅਕੇਲ।੨੮।
ਤਬ ਵਰ ਦੀਨੋ ਚੰਡਿਕਾ, ਹੋਇ ਖਾਲਸਾ ਨਾਮ
ਪੰਥਪਤੀ ਤੁਮ ਹੋਹੁ ਗੁਰ, ਕਰੋ ਜੀਤ ਸਭ ਨਾਮ।੨੯।
ਤ੍ਰੈ ਪਤਸ਼ਾਹੀ ਤਕ ਸਭੋ, ਮਾਯਾ ਰਹਤ ਅਤੀਤ
ਚਉਥੇ ਗੁਰ ਚਰਨੀਂ ਲਗੀ, ਭਗਵਤਿ ਤ੍ਰਿਯਾ ਪ੍ਰਤੀਤ।੩੦।
ਸਤੋ ਰਜੋ ਗੁਨ ਦੋ ਮਿਲੇ, ਪੁਨ ਖਸ਼ਟਮ ਗੁਰ ਮਾਹਿ
ਤੀਨੋ ਗੁਨ ਤਨ ਮੈਂ ਮਿਲੇ, ਮਨ ਨਿਰਲੇਪ ਅਚਾਹਿ।੩੧।

ਕਲਿ ਮੈਂ ਅਸੁਰ ਤੁਰਕ ਭਏ, ਤਿਨ ਹਤਨੇ ਕੇ ਹੇਤੁ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀਨੋ ਖਾਲਸਾ, ਸੁਤ ਲਖ ਦੀਓ ਨਿਕੇਤ।੩੨।
ਸਨਦਾਦਿਕ ਅਵਤਾਰ ਸੁਤ, ਦੀਨੇ ਪਠ ਪਰਲੋਕ
ਗੁਰਤਾ ਮਨ ਤਨ ਕੋ ਕਰੈਂ ਦੀਨੋ ਸਿਖਨ ਓਕ।੩੩।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨ੍ਰਿਪਤਿ ਭੇ, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਨਿਹੰਗ
ਗ੍ਰੰਥੀ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਤੇ, ਗਯਾਨੀ ਗੁਨੀ ਪ੍ਰਸੰਗ।੩੪।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਨਿਰਮਲੇ, ਬੁਧਿ ਪਟੁ ਨਿਰਮਲ ਜਾਂਹਿ
ਪੂਜਾਰੀ ਅਰਦਾਸੀਏ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸੁਹਾਹਿ।੩੫।
ਦੇਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀਨ ਗੁਰ, ਅਚ ਤਿਸ ਪਾਤ੍ਰ ਮਾਹਿ
ਸਿਖਨ ਸਭਨ ਪਿਲਾਇ ਦਇ, ਦਈ ਸ਼ਕਤਿ ਸਭ ਚਾਹਿ।੩੬।
ਸਤੇ ਰਜੋ ਤਮ ਖਾਲਸਾ, ਗ੍ਰਿਸਤੀ ਜਤੀ ਅਤੀਤ
ਸੇਵਕ ਦਯਾਲੂ ਜੋਤਿਸ਼ੀ, ਜੋਗੀ ਪੰਡਿਤ ਪ੍ਰੀਤਿ।੩੭।
ਦਾਨੀ ਰਾਗੀ ਕਵੀ ਕਿਤ, ਕਿਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਸੰਤੋਖ
ਕ੍ਰੋਧੀ ਤਪੀ ਬਿਰਕਤ ਰਸ, ਲੋਭੀ ਨਿਜ ਤਨ ਪੋਖ।੩੮।
ਸ਼ਸਤ੍ਰੀ ਰਾਜੇ ਕਾਵਯ ਕਿਰਤ, ਕਿਤੇ ਲੁਟੇਰੇ ਚੋਰ
ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਿਤਿ, ਹੋਇ ਖਾਲਸਾ ਮੋਰ।੩੯।
ਤਿਆਗ ਪਾਪ ਸਤਿਸੰਗ ਮੈਂ, ਬਖਸ਼ਾਵਹਿ ਤਨਖਾਹਿ
ਤਖਤ ਭੇਟ ਗੁਰ ਤਖਤ ਦੇ ਬਖਸ਼ਯੋ ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਾਹ।੪੦।
ਤਜਹਿ ਕੁਰਹਿਤੀ ਸੰਗ ਕਉ, ਰਹਿਤ ਧਰੈਂ ਗੁਰ ਕੇਰ
ਸੋ ਖਲਾਸ ਹੁਇ ਖਾਲਸਾ, ਤਯੋਂ ਨਿਖਾਲਸ ਸ਼ੇਰ।੪੧।
ਉਠ ਪ੍ਰਭਾਤੇ ਨਾਮ ਜਪ, ਕਰ ਦਾਤਨ ਇਸਨਾਨ
ਸ੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਮੰਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੈ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਨ।੪੨।
ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ, ਸੁਣ ਆਸਾ ਕੀ ਵਾਰ
ਕਰੈ ਕਿਰਤ ਪੁਨ ਧਰਮ ਕੀ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੪੩।
ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਧਯਾਨ ਸੈਂ, ਪੜ੍ਹਿ ਚੰਡੀ ਕੀ ਵਾਰ
ਸੰਧਯਾ ਮੈਂ ਰਹਿਰਾਸ ਜਪੁ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੪੪।
ਚਰਨ ਧੋਇ ਸੋਵਨ ਸਮੈਂ, ਕੀਰਤ ਸੋਹਿਲਾ ਗਾਇ
ਤੋਲ ਬੋਲ ਪੂਰਾ ਰਹੈ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੪੫।
ਪ੍ਰਿਥਮੈਂ ਗੁਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰ, ਪੀਛੇ ਸਭ ਕਰ ਕਾਜ
ਦੇ ਦਸਵੰਧ ਖਟੈ ਜੁ ਧਨ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਬਿਰਾਜ।੪੬।
ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪ ਖਾਇ
ਰਖਹਿ ਭਰੋਸਾ ਗੁਰੂ ਕਾ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੪੭।
ਬਰਖ ਮਾਸ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦਿਨ, ਕਰਿ ਕੜਾਹ ਵਰਤਾਇ
ਸਭ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਗੁਰ ਕਰੈਂ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੪੮।
ਭਗਤਿ ਖੰਡ ਮੈਦਾ ਕਰਮ, ਜੋਗ ਅਗਨਿ ਘ੍ਰਿਤ ਗਯਾਨ
ਪਾਣੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੜਾਹ ਚਿਤ, ਛਕਹਿ ਖਾਲਸਾ ਜਾਨ।੪੯।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ ਬੀੜ ਜੋ, ਥਾਲ ਸੁਭਗ ਮੈਂ ਪਾਇ
ਪੜ੍ਹਹਿ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੫੦।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਗੁਰ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ, ਕਰੈ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਚਾਰ
ਉਸਤਤਿ ਪੜ੍ਹੈ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੫੧।
ਰਿਦੈ ਮੰਤ੍ਰ ਸਤਿਨਾਮੁ ਜਪੁ, ਜਾਪੁ ਸਵੈਯੇ ਧਾਰਿ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ, ਕਹਿ ਖਾਲਸ ਸਿਰ ਧਾਰਿ।੫੨।
ਕਰਦ ਭੇਟ ਆਹੁਤ ਕਰੈ, ਕੇਸੀ ਕਰੈ ਸਨਾਨ
ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਗਾਥਾ ਸੁਨੈ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਜਾਨ।੫੩।
ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਦਾ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ ਬੈਨ
ਭਾਰਤ ਧਰਮਾਗਮ ਸੰਮਾ, ਪੜ੍ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਚੈਨ।੫੪।
ਰਾਜਨੀਤਿ ਨਾਰੀ ਚਰਿਤ੍ਰ, ਕੂਟ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੀ ਮਾਲ
ਸਹਸ੍ਰ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਜਾਪੁ ਜੀ, ਪੜ੍ਹਹਿ ਖਾਲਸਾ ਚਾਲ।੫੫।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੁਰਦਾਸ ਕੀ, ਪੜ੍ਹੈ ਬੈਨ ਚਿਤ ਲਾਇ
ਮੰਤ੍ਰ ਸਮਾ ਗੁਰਸ਼ਬਦ ਪਠ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੫੬।
ਕਾਚੀ ਬਾਣੀ ਸਭ ਤਜੈ, ਬਿਨ ਬਿਬੇਕ ਜੋ ਜਾਨ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਗੁਰ ਲਖੈ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਨ।੫੭।
ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਸਭ ਮੈਂ ਲਖਹਿ, ਵਰਤੈ ਯਥਾਧਿਕਾਰ
ਜੈਸੇ ਤਨ ਕੇ ਅੰਗ ਹੈਂ, ਸੁਈ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੫੮।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੜਾਵੈ ਗੁਰਮੁਖੀ, ਗ੍ਰੰਥ ਪਾਠ ਪ੍ਰਬ ਧਾਰ
ਪੀਛੇ ਵਿਦਯਾ ਅਉਰ ਪੜਿ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੫੯।
ਨਿਤਨੇਮ ਜਪੁ ਗਾਥ ਸੁਨ, ਪੀਛੇ ਕਿਰਤ ਸੁਧਾਰ
ਮਨਹੁ ਨ ਭੂਲੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ , ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੬੦।
ਮੰਤ੍ਰ ਨਾਰੀ ਧਰਮ ਪਦ, ਅੰਨ ਆਸਣ ਪਦ ਤ੍ਰਾਣ
ਪਰ ਕੋ ਅੰਗ ਨ ਧਾਰਈ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਪਛਾਣ।੬੧।
ਲੂਣ ਖਾਇ ਨਹਿ ਦਗਾ ਕਰ, ਅਗਨਿ ਨ ਖੇਤੀ ਲਾਇ
ਸੁਤਾ ਭੈਣ ਕੋ ਧਨ ਨ ਲੇ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੬੨।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਢਿਗ ਊਚ ਹੋ, ਬਹੈ ਨ ਕੀਜੈ ਪਾਂਵ
ਮਾਤ ਤਾਤ ਗੁਰ ਨਿੰਦ ਤਜਿ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਵ।੬੩।
ਜੂਆ ਵੇਸਵਾ ਮਾਸ ਮਦ, ਸੂਤਕ ਪਾਤਕ ਅੰਨ
ਜੂਠਾ ਆਲਸ ਬੋਲ ਬਦ, ਤਜੈ ਖਾਲਸਾ ਧੰਨ।੬੪।
ਲਘੂ ਸੁਚੇਤੇ ਰਤ ਸਮੇਂ, ਨ੍ਹਾਨ ਖਾਨ ਸਮੇਂ ਸੈਨ
ਸੀਸ ਨਗਨ ਨਾਹੀ ਕਰੈ, ਸੁਈ ਖਾਲਸਾ ਐਨ।੬੫।
ਸਿਖ ਕੋ ਆਧਾ ਨਾਮ ਭਨ, ਝੂਠੀ ਕਸਮ ਉਠਾਇ
ਪੰਜ ਪੀਰੀਏ ਸੰਤ ਤਜਿ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਹਾਇ।੬੬।

ਨਾਰੀ ਸੇਜ ਲਖਾਵਣਾ, ਤੇੜ ਬਸਨ ਸਿਰ ਧਾਰ
ਨਿਜ ਪਦ ਤਜੈ ਪੁਜਾਵਨੇ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੬੭।
ਪੋਥੀ ਧੇਨੁ ਗੁਰ ਮੋਹਰ, ਲੋਹ ਨ ਲਾਵੈ ਪਾਦ
ਨ੍ਹਾਏ ਦੀਏ ਬਿਨਾਂ ਸਿਖ, ਛਕੈ ਨ ਕਬੀ ਪ੍ਰਸਾਦ।੬੮।
ਵਿਆਹ ਜਨਮ ਮ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰ, ਬਖਸ਼ਾਏ ਤਨਖਾਹ
ਕੰਘਾ ਕੇਸਨ ਮੈਂ ਧਰੇ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਕਹਾਹਿ।੬੯।
ਸੇਵ ਕਰੈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੀ, ਧੂਪ ਦੀਪ ਕਰਿ ਚਉਰ
ਧਰੈ ਕੜਾਹ ਰੁਮਾਲ ਫੂਲ, ਸੁਈ ਸਿਖ ਸਿਰਮਉਰ।੭੦।
ਜੂੜਾ ਦਾੜ੍ਹਾ ਵਯੰਗ ਕਰਿ, ਧਰੈ ਭੇਖ ਕੁਛ ਹੋਰ
ਤਹਮਤ ਤੰਬ ਲੰਗੋਟ ਧਰ, ਸੋ ਸਿਖੀ ਕਾ ਚੋਰ।੭੧।
ਤੁਰਕ ਕਲਾਮਾ ਕਬਰ ਹਿਤ, ਪੁਨ ਮਸੀਤ ਸਿਰ ਨਿਆਇ
ਟੋਪੀ ਸਿਰ ਰਾਖੈ ਕਬੀ, ਸੋ ਸਿਖ ਗੁਰ ਨ ਸਹਾਇ।੭੨।
ਪਿਤਾ ਸਿਖ ਮੋਨਾ ਸਵਨ ਹੁਇ, ਸੁਤਾ ਸਿਖ ਕੋ ਦੇਇ
ਆਦਰ ਹੁਇ ਪਰਲੋਕ ਮੈਂ, ਪਿਤਰ ਉਧਾਰ ਕਰੇਇ।੭੩।
ਪਾਹੁਲ ਦੇਵੈ ਪੂਤ ਕੋ, ਦੇ ਗੋਲਕ ਤਨਖਾਹ
ਸੰਗ ਨ ਕੀਜੈ ਤੁਰਕ ਕਾ, ਧੰਨ ਸਿਖ ਸੁਮਤਿ ਚਾਹ।੭੪।
ਸੁਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਕੇ ਭਰਮ ਤਜ, ਇਕ ਅਕਾਲ ਕੀ ਆਸ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਚ ਪਰ ਚਲੈ, ਸੁਈ ਖਾਲਸਾ ਖ਼ਾਸ।੭੫।
ਜਨਮ ਵਿਆਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕ੍ਰਿਆ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਨੁਸਾਰ,
ਘੋੜੀ ਛੰਤ ਅਲਾਹਣੀ, ਪੜ੍ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਸਾਰ।੭੬।
ਸ਼ਰਧਾ ਧੂਰਕ ਕੇ ਸ਼ਬਦ, ਪੂਰਨ ਹੋਵਹਿ ਆਸ
ਪਾਠ ਕਰਾਵੈ ਗ੍ਰੰਥ ਕਾ, ਸੁਈ ਖਾਲਸਾ ਖਾਸ।੭੭।
ਗੁਰ ਸਿਰ ਵਾਰਿਓ ਲੋਹ ਲੈ, ਧਾਰੇ ਭੂਖਨ ਅੰਗ
ਭੋਜਨ ਪਟ ਕਰ ਸੇਵ ਤਿਹ, ਸੋ ਗੁਰ ਪ੍ਰੇਯ ਨਿਹੰਗ।੭੮।
ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਓਂ ਕੇ ਨਿਮਿਤ, ਕਰੈ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸੁਵਾਸ
ਪੜ੍ਹਿ ਅਨੰਦ ਵਰਤਾਵਈ, ਸਭ ਸੰਕਟ ਤਿਹ ਨਾਸ।੭੯।
ਕਲਪ ਨ ਲਾਵੈ ਬਦਨ ਪਰ, ਕਟਹੁੰ ਨ ਲਾਹੈ ਕੱਛ
ਖਰ[1] ਨ ਛੁਹਾਇ ਅੰਗ ਪਰ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੁਛ।੮੦।
ਵਦ ਸਮ ਲਖ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰ, ਸੋਹੰ ਸੋ ਸਤਿਨਾਮ
ਗੀਤਾ ਸਮ ਪਠ ਸੁਖਮਨੀ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਲਲਾਮ।੮੧।
ਸਿਖਨ ਕੇਸ ਸਨਾਨ ਕਰਿ, ਪਟ ਪਹਿਰਾਵਹਿ ਅੰਗ
ਲੈਨੋ ਦੇਨਾ ਸਿਖਨ ਸੋਂ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਉਮੰਗ।੮੨।
ਆਸ ਨ ਰਾਖੈ ਮਨੁਜ ਕੀ, ਰਾਖੈ ਟੇਕ ਅਕਾਲ
ਗੁਰ ਹਿਤ ਖਾਇ ਖਵਾਵਈ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਲ।੮੩।

---

੧. ਉਸਤਰਾ।

ਗਊਕਾਨ ਤੇ ਪਾਤ ਜਿਹ, ਮੁੰਢੀ ਸੂਕਰ ਦਾੜ੍ਹ
ਹਿੰਦ ਤੁਰਕ ਕੇ ਧਰਮ ਕੋ, ਬਿਖਿਆ ਕਰੈ ਉਜਾੜ।੮੪।
ਦਿਜਨੀ ਮੀਠਾ ਗੁੜ ਬਨੀ ਬਿਖਿਆ ਬਨਾ ਚੰਡਾਲ
ਸਭ ਹੱਤਿਆ ਤਿਨ ਆ ਲਗੈ, ਬਿਖਿਆ ਪੀਵਨ ਨਾਲ।੮੫।
ਬਨਦੇਵੀ ਬਨ ਦੇਵਤਾ, ਦੇਵ ਮੰਤ੍ਰ ਸ੍ਰਤਿ ਸੇਤ
ਸਾਧ ਖਯਾਹ ਯੱਗ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਿਹ, ਬਿਖਿਆ ਜਾਂਹਿ ਨਿਕੇਤ।੮੬।
ਬਿਧਿ ਨਾਰਦ ਸੰਬਾਦ ਏ, ਕਹਯੋ ਸਕੰਦ ਪੁਰਾਣ
ਬਿਖਿਆ ਪੀਣੇ ਹਾਰ ਕੋ, ਖਏ ਨ ਖਾਲਸਾ ਖਾਨ।੮੭।
ਗੰਗਾ ਗਯਾ ਪ੍ਰਯਾਗ ਪੁਨ, ਕਾਸੀ ਮਥੁਰਾ ਦੂਰ
ਇਸ ਤੇ ਸਤਗੁਨ ਅਧਿਕ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਰਧਾਰ।੮੮।
ਤੀਰਥ ਦੇਵਨ ਨੇ ਰਚੇ, ਇਹ ਹਰਿ ਕਾਢੀ ਕਾਰ
ਅਸ ਨਿਸਚਾ ਕਰ ਨ੍ਹਾਇ ਜੋ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਨਿਹਾਰ।੮੯।
ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਮੋਖ ਸਰ, ਪਟਨਾ ਔਰ ਹਜ਼ੂਰ
ਸਭ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੈਂ ਸੁਭਗ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭਰਪੂਰ।੯੦।
ਪ੍ਰਾਣੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੇਤੁ ਜੋ, ਦੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਗੁਰਦੁਆਰ
ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕਾ ਕਰੈ, ਸੋ ਸਿਖ ਮੁਕਤ ਨਿਹਾਰ।੯੧।
ਧੋਤੀ ਭੁਜਾ ਅਨੰਤ ਜਿਹ, ਕੰਠ ਜਨੇਊ ਜਾਂਹਿ
ਬਿਨ ਪਾਹੁਲ ਜੋ ਸਿਖ ਹੈ, ਸੋ ਤਨਖਾਹੀਆ ਆਹਿ।੯੨।
ਦਾਨ ਦੇਇ ਗੁਰ ਸਿਖ ਕੋ, ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰੈ ਸਿਖ ਸੰਗਿ
ਕੰਘਾ ਭੋਜਨ ਸਿਖ ਦੇਇ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਉਮੰਗ।੯੩।
ਸੰਤੋਖੀ ਭਜਨੀਕ ਕੋ, ਜੋ ਸਿਖ ਸੇਵੈ ਕੋਇ
ਸੋ ਵਥੁ ਗੁਰ ਕੋ ਜਾ ਮਿਲੈ, ਫਲ ਅਨੇਕ ਤਿਹ ਹੋਇ।੯੪।
ਚਲੈ ਰਹਿਤ ਗੁਰ ਖਾਲਸਾ, ਸੋ ਸਿਖ ਗੁਰ ਕੋ ਰੂਪ
ਸਭਨਾ ਪਤ ਸਿਰ ਨਿਆਵਹੀ, ਭਦਣੀ ਰੂਪ ਕੁਰੂਪ।੯੫।
ਚਾਰੋਂ ਵਰਣ ਮਿਗ੍ਰਾਵਲੀ, ਬਨਯੋ ਖਾਲਸਾ ਸਿੰਘ
ਜਨਕ ਭੂਪ ਸਮ ਨਾਮ ਪਛ, ਸੁਤ ਪਿਤ ਆਵਤ ਸਿੰਘ।੯੬।
ਰਹਿਤ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਬਹੁਤ, ਮੋਹਿ ਬਖਾਨੀ ਥੋਰ
ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਤਨਖਾਹ ਖਤ, ਕਹਯੋ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਚੋਰ।੯੭।
ਉਤਮ ਮੱਧਮ ਖਾਲਸਾ, ਰਹਿਤ ਬਗ਼ੈਰ ਕਨਿਸ਼ਟ
ਪਕਰੈ ਕੋ ਨ ਪਰਲੋਕ ਮੈਂ, ਜਬ ਕਬ ਤਾਰੈ ਇਸ਼ਟ।੯੮।
ਪੜ੍ਹ ਵਿਦਾਂਤ ਕਿਆ ਮਾਗਹੇ, ਕੋ ਮ੍ਰਿਗਾਵਲਿ ਭੂਪ
ਗਾਥਾ ਕਰੈ ਪਯੂਖ ਸਰ, ਸ਼ਤਕ ਰਚਯੋ ਤਿਹ ਭੂਪ।੯੯।
ਉਨੀ ਸੈ ਤੇਤੀ ਅਬਦ ਫਾਗਨ, ਸੁਦਿ ਹਰ ਥੀਤ
ਪੜ੍ਹੈ ਸੁਨੈ 'ਖਾਲਸ ਸ਼ਤਕ' ਲਹਹਿ ਸਿਖ ਗੁਰ ਪ੍ਰੀਤਿ।੧੦੦।

ਇਸ ਕਵੀ ਨੇ ਅਗੇ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਿਮਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਬੰਦ ਲਿਖੇ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

ਅਣੀ ਧਮਾਕਾ ਕੋਰੜਾ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਿ ਕਮੰਦ
ਇਨਕਾ ਕਮਰਕਸਾ ਰਖੈ, ਬਾਹਰ ਸਿਖ ਅਨੰਦ।੧।
ਬਾਣੀ ਜੋਗ ਵੈਰਾਗ ਹਿਯ, ਭਗਤੀ ਸ਼ਾਂਤਿ ਅਚਾਹ
ਖਿਮਾ ਗਰੀਬੀ ਜਤ ਰਖਹਿ, ਅੰਤਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਥਾਹ।੨।
ਸਿਖੀ ਗੁਰ ਕੀ ਅਗਮ ਹੈ, ਪੰਚਮ ਗੁਰ ਦਿਖਰਾਇ
ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਟਕੇ ਦੀਏ, ਨਿਜ ਸਿਖ ਆਧ ਬਨਾਇ।੩।
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਹਉਂ ਮੋਹ ਲਬ, ਪ੍ਰਭੁ ਸਮ ਵਿਆਪੇ ਸਾਰ
ਇਨ ਤੇ ਨੀਤੋਕਤਿ ਬਚੈ, ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਸੰਸਾਰ।੪।
ਸੈਨਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਸਾਧਸੰਗਿ, ਸੈਨਾਪਤਿ ਗੁਰਦੇਵ
ਪ੍ਰੀਤਿ ਭੇਟ ਤਿੰਹ ਦੇਇਕੈ, ਮੁਕਤਿ ਇਨਾਮ ਸੁ ਲੇਵ।੫।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਿਮਾ

ਅੰਤ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮਹਿਮਾ ਦੇ ਚਾਰ ਸ੍ਵੈਯੇ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹਨ:

ਜਿਨ ਕੀਨ ਸਨਾਨ ਸੁਧਾਸਰ ਮੈਂ, ਤਿਨ ਗੰਗ ਸਨਾਨ ਕੀਆ ਨ ਕੀਆ
ਜਿਨ ਮੰਤ੍ਰ ਲੀਆ ਸਤਿਨਾਮਹਿ ਕੋ, ਤਿਨ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਮੰਤ੍ਰ ਲੀਆ ਨ ਲੀਆ
ਜਿਨ ਲੀਨ ਸ੍ਵਾਦ ਤ੍ਰਿਹਾਵਲ ਕੋ, ਤਿਨ ਆਬਹਯਾਤ ਪੀਆ ਨ ਪੀਆ
ਇਨ ਬਾਤਨ ਤੇ ਜੋਊ ਬੇਮੁਖ ਹੈ ਨਰ, ਸੋ ਭਵ ਮਾਹਿ ਜੀਆ ਨ ਜੀਆ।੧।
ਜਿਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਦੇਖ ਲੀਓ, ਜਗੰਨਾਥ ਦੀਦਾਰ ਕੀਆ ਨ ਕੀਆ
ਜਿਨ ਪਾਠ ਸੁਨਿਓ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਹਿ ਕੋ, ਰਸ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਲੀਆ ਨ ਲੀਆ
ਜਿਨ ਦੀ ਦਸਵੰਧ ਗੁਰੂ ਦਰ ਮੈਂ, ਤਿਨ ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦੀਆ ਨ ਦੀਆ
ਇਕ ਬਾਤਨ ਤੇ ਜੋਊ ਬੇਮੁਖ ਹੈ ਨਰ, ਸੋ ਭਵ ਮਾਹਿ ਜੀਆ ਨ ਜੀਆ।੨।
ਜਿਨ ਕੇਸ ਧਰੇ ਸਿਰ ਪਾਹੁਲ ਲੈ, ਤਿਨ ਦੁਆਰਕਾ ਛਾਪ ਕੀਆ ਨ ਕੀਆ
ਜਿਨ ਗਾਥ ਸੁਨੀ ਦਸ ਹੀ ਗੁਰ ਕੀ, ਤਿਨ ਭਾਰਤ ਸ੍ਵਾਦ ਲੀਆ ਨ ਲੀਆ
ਜਿਨ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਪਦ ਰੇਣੁ ਲਈ, ਤਿਨ ਔਖਧਿ ਔਰ ਪੀਆ ਨ ਪੀਆ
ਇਕ ਬਾਤਨ ਤੇ ਜੋਊ ਬੇਮੁਖ ਹੈ ਨਰ, ਸੋ ਭਵ ਮਾਹਿ ਜੀਆ ਨ ਜੀਆ।੩।
ਜਿਨ ਦੋਸ਼ ਕਹੇ ਤਨਖਾਹ ਦਈ, ਤਿਨ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਔਰ ਕੀਆ ਨ ਕੀਆ
ਜਿਨ ਲੇ ਘ੍ਰਿਤ ਆਰਤੀ ਮਾਹਿ ਦੀਆ, ਤਿਨ ਦੀਪਕ ਦਾਨ ਦੀਆ ਨ ਦੀਆ
ਜਿਨ ਭੇਟ ਪੁਸ਼ਾਕ ਦਈ ਤਖਤੈ, ਤਿਨ ਮ੍ਰਿਤ ਕ੍ਰਿਆਨ ਲੀਆ ਨ ਲੀਆ
ਕਹਿ ਬੋਧ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਜੁ ਬੇਮੁਖ ਹੈ, ਸਿਖ, ਸੋ ਭਵ ਮਾਹਿ ਜੀਆ ਨ ਜੀਆ।੪।

✪